

РЕДУКЦІЯ ВИТРАТ І РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАЦІ В ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ

Проте виникає нова проблема зведення складної праці до простої (редукція праці) або пошуку єдиної міри праці як регулятора виробництва та розподілу його результатів, зокрема між суб'єктами праці. Також є проблема взаємодії й кореляції розумової й фізичної праці. Ці дві сутності праці "спокійно уживаються" в одній людині, в індивідуалізованій особистості, поки він робить певні цілеспрямовані дії, що складають у своїй сукупності трудовий процес. Розумова й фізична функції праці повинні бути обмірювані однією одиницею, і це головний "камінь спотикання" сучасних наук про працю. Ще більшу складність викликає вимір інтелектуальної й традиційної праці певних соціальних колективів, що також вимагає застосування методів редукції праці. В Україні, в умовах ринкової економіки, постає необхідним дослідження методів редукції витрат й результатів праці для пошуку єдиної міри праці. Дана одиниця повинна врахувати як фізичну працю різної напруженості, так і розумову працю різної творчості.

Кожен з методів редукції витрат (часовий, енергетичний, людського капіталу) й методів редукції результатів (натуральний, трудовий, вартісний) мають свої недоліки й переваги. Закордонний досвід вказує, що поки найбільш перспективним є вартісний метод виміру результатів і витрат праці для подальшого розрахунку показників продуктивності праці.

Так у більшості зарубіжних країн під продуктивністю розуміють відношення результатів виробництва до витрат виробничих факторів, причому до результату виробництва відносять у грошовому виразі всі вироблені за даний період товари та послуги, а до затрат виробничих факторів – витрати на живу працю (заробітна плата з усіма нарахуваннями та вартістю натуроплати), поточні матеріальні витрати (сировина, матеріали, комплектуючі, послуги тощо) та капітал (амортизація основних фондів). Під продуктивністю праці розуміють відношення

результатів виробництва у грошовому виразі (частіше без поточних матеріальних витрати, тобто додана вартість) до витрат живої праці у грошовому виразі. Усі розрахунки проводяться в порівняльних цінах базового року (США) або поточного періоду (Європа).

Інакше кажучи, порівнюються результати виробництва із затратами живої та уречевленої праці – для показників продуктивності виробництва, а також порівнюються результати виробництва із затратами живої праці – для показників продуктивності праці. На думку автора, даний метод є найбільш перспективним й для ринкової економіки України, що розвивається. Але найбільший недолік вартісного методу полягає у впливі інфляційних коливань на достовірність фінансових показників. Постійна індексація статей витрат і результатів ускладнюють процес аналізу продуктивності праці.

Автором пропонується ідея розробленого методу редукції витрат і результатів праці, значення якого полягає у зведенні вартостей виробів і виконуваних операцій до універсальної одиниці виміру. Метод універсальної одиниці виміру ґрунтується на припущенні про те, що відношення між вартостями будь-яких двох похідних операцій, виконуваних на тому ж самому підприємстві, з перебігом часу не змінюється. Можуть змінюватися вартості кожної операції, але відношення між вартостями зберігає постійне в часі значення. Внесення, якихось вдосконалень в ту або іншу операцію, очевидно, означає появу нової операції. Наприклад, вартість бензину А95, А92, А76 та дизельного пального досить швидко змінюється. Але співвідношення в вартості й енергетичній цінності залишається постійною протягом тривалого часу. Зміна в вартості відбувається в трьох випадках: по-перше, коли змінюється якість ресурсу – більш октановий бензин А98; по-друге, зміна цінності даного ресурсу по відношенню к всім іншим – закінчуються запаси нафти, збільшуються ціна на бензин; по третє, основний ресурс бензин замінюється більш дешевшим аналогом – електроенергією. Таким чином, в трьох випадках є поява нового ресурсу, більш якісний, більш цінний чи альтернативний ресурс. Така ж тенденція й в трудових витратах. Ціна трудових ресурсів змінюється, але на більшості підприємств відношення між вартостями представлена в тарифно-кваліфікаційній сітці та тривалий час залишається незмінною.